

Гудима Олександр Петрович
здобувач ВПНЗ «Університет сучасних знань»
м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правове регулювання суспільних відносин реалізується за допомогою механізму правового регулювання. Важливість механізму адміністративно-правового регулювання сільськогосподарської діяльності полягає в тому, що саме через нього держава впорядковує аграрні відносини, визначає правила публічного управління у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах і забезпечує реалізацію державної аграрної політики та політики сільського розвитку. Це має принципове значення, оскільки чинне законодавство прямо пов'язує аграрну політику з гарантуванням продовольчої безпеки, розвитком аграрного сектору та створенням умов для сталого функціонування сільського господарства. Крім того, такий механізм є важливим як інструмент правового забезпечення взаємодії між публічною адміністрацією та суб'єктами аграрної діяльності, адже Закон України «Про адміністративну процедуру» встановлює загальні засади прийняття адміністративних актів, захисту прав і законних інтересів осіб та вимоги до належної діяльності органів публічної влади. Саме тому адміністративно-правове регулювання у сфері сільського господарства виконує не лише організаційну, а й гарантійну функцію, забезпечуючи законність, передбачуваність і результативність державного впливу на аграрну сферу.

В умовах особливого періоду значення цього механізму ще більше зростає, оскільки від його ефективності залежить безперервність аграрного виробництва, стабільність продовольчого ринку, адаптація управлінських рішень до кризових викликів і підтримання загальної стійкості держави. Отже, механізм адміністративно-правового регулювання слід розглядати як одну з ключових юридичних передумов збереження виробничого потенціалу аграрної сфери та належного виконання нею економічної і безпекової функцій. Розглянемо більш ґрунтовно поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання сільськогосподарської діяльності.

У теорії права усталилася позиція, відповідно до якої правове регулювання розглядається як процес упорядкування суспільних відносин за допомогою норм права. Надалі ця концепція отримала подальший розвиток і підтримку серед науковців [1, с. 413-416].

Видовим елементом механізму правового регулювання є механізм адміністративно-правового регулювання, що характеризується особливістю елементів.

І.М. Шопіна, В.А. Завгородній, О.П. Струневич пропонують під поняттям механізм адміністративно-правового регулювання розглядати суто інструментальним кутом зору, тобто крізь призму засобів (юридичного інструментарію), завдяки яким забезпечується результативний вплив на суспільні відносини [2, с. 121-123; 3, с. 84, 86-87; 4, с. 144-148]. На нашу думку, дане твердження є вдалим у тому аспекті, що воно акцентує увагу на **практичній, прикладній природі** механізму адміністративно-правового регулювання, тобто на тих юридичних засобах, через які публічна адміністрація реально впливає на суспільні відносини. Його перевага полягає в тому, що воно дозволяє розглядати механізм регулювання не абстрактно, а як **сукупність конкретного правового інструментарію** – норм, актів, процедур, способів реалізації та застосування права. Водночас таке розуміння видається дещо **звуженим**, оскільки механізм адміністративно-правового регулювання не можна зводити лише до інструментів: він охоплює також зв'язки між ними, стадії їх дії, суб'єктний склад, цілі та результат правового впливу. Тому це визначення доцільно визнати змістовним, але таким, що потребує розширення через включення до нього **динамічного, функціонального та структурного аспектів** механізму адміністративно-правового регулювання.

С. Г. Стеценко також підтримує схожу точку зору, визначаючи механізм адміністративно-правового регулювання як правову категорію, через яку розкривається процес трансформації нормативності адміністративного права в упорядкованість тих суспільних відносин, що входять до предмета його регулювання [5, с.32]; сукупність юридичних інструментів, за допомогою яких забезпечується правове впорядкування суспільних відносин, що належать до сфери адміністративного права [6; с.63].

Нам близька позиція професора І. П. Голосніченка, який тлумачить це поняття як сукупність адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації виконавчої влади [7, с. 20-21].

Отже, особливостями механізму адміністративно-правового регулювання в адміністративному праві є: 1) його **публічно-владний характер**, оскільки він реалізується через діяльність суб'єктів публічної

адміністрації; 2) **спрямованість на упорядкування відносин у сфері публічного управління**; 3) **орієнтація на забезпечення прав, свобод і законних інтересів осіб поряд із публічним інтересом**; 4) **системність і структурованість** механізму: у науковій літературі його описують як упорядковану сукупність правових засобів, між якими існують внутрішні зв'язки, а до його складу зазвичай відносять норми адміністративного права, адміністративно-правові відносини, акти реалізації й тлумачення права, а також правосвідомість і законність; 5) охоплює цілу систему юридичних елементів, що діють у взаємозв'язку; 6) є **динамічним та процедурним, тобто** він забезпечує перехід від нормативних приписів адміністративного права до реальної впорядкованої поведінки учасників правовідносин. Саме тому в доктрині наголошується, що цей механізм поєднує органічні елементи, як-от норми, форми, методи й правовідносини, із функціональними — юридичними фактами, актами застосування, актами тлумачення та правовою свідомістю.

Отже, **механізм адміністративно-правового регулювання сільськогосподарської діяльності** – це цілісна, внутрішньо узгоджена система адміністративно-правового інструментарію та суб'єктів публічної адміністрації, за допомогою яких здійснюється владно-організуючий вплив на суспільні відносини в аграрній сфері з метою їх упорядкування, охорони, забезпечення прав та законних інтересів учасників аграрної діяльності, стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та гарантування продовольчої безпеки.

На нашу думку, особливостями механізму адміністративно-правового регулювання сільськогосподарської діяльності є:

по-перше, його публічно-владний характер, оскільки він реалізується через діяльність суб'єктів публічної адміністрації у формі прийняття та виконання адміністративних актів;

по-друге, галузева спрямованість, адже цей механізм обслуговує саме сферу державної аграрної політики, яка охоплює бюджетні, кредитні, цінові, регуляторні та інші напрями державного впливу на аграрний сектор;

по-третє, поєднання регулятивної і гарантійної функцій, бо він не лише впорядковує аграрні відносини, а й має забезпечувати права, законні інтереси виробників та продовольчу безпеку;

по-четверте, має комплексний і динамічний характер, оскільки охоплює не лише норми адміністративного права, а й адміністративно-правові відносини, процедури, акти застосування права, діяльність уповноважених органів та фактичну поведінку учасників аграрних відносин;

по-п'яте, є адміністративно-процедурною впорядкованістю, оскільки правовий результат досягається через визначені законом правила ухвалення рішень, їх реалізації, оскарження та контролю, а в умовах особливого періоду – ще й через підвищену адаптивність до завдань продовольчої безпеки, безперервності виробництва та стійкості аграрного сектору. Це дає підстави розглядати його не як просту сукупність інструментів, а як цілісну функціональну систему адміністративно-правового впливу.

Література:

1. Загальна теорія держави і права: Підручник / За ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Х.: Право, 2002. 432 с.
2. Завгородній В.А. Механізм адміністративно-правового регулювання взаємодії органів внутрішніх справ і громадських організацій у протидії корупції. *Публічне право*. 2011. № 2. С. 119–127.
3. Струневич О.П. Адміністративно-правове забезпечення надання рекламних послуг в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Держ. ВНЗ Запоріз. нац. ун-т М-ва освіти і науки України. Запоріжжя, 2016. 205 с.
4. Шопіна І.М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.07 / Держ. НДІ М-ва внутр. справ України. Київ, 2012. 514 с.
5. Стеценко С.Г. Механізм адміністративно-правового регулювання: сучасні проблемні питання. *Актуальні проблеми держави і права*. С. 31-34. URL: <http://www.apdp.in.ua/v35/07.pdf>
6. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : [навч. посіб.]. К.: Атіка, 2007. 624 с.
7. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф., Золотарьова Н.І. Адміністративне право України: основні поняття: навч. посіб. / за заг. ред. І.П. Голосніченка. Київ: ГАН, 2005. 232 с.